

ODLUKE DOMAĆIH SUDOVA I DRUGIH ORGANA

OBVEZA PLAĆANJA VOZARINE NA OSNOVI UGOVORA O PRIJEVOZU STVARI*

TRGOVAČKI SUD U RIJECI
Presuda br. IX-P-600/96-13
od 21. svibnja 1996. godine.

Ugovorom o prijevozu stvari naručitelj se obvezuje platiti prevozninu. Krcatelj je obvezan platiti prevozninu samo ako je on istovremeno i naručitelj.

“Croatia Line” (tužitelj) je podnio tužbu Trgovačkom sudu u Rijeci protiv “Rainer Timber Handelsgesen” (prvotuženik) i “Jadrošped” (drugotuženik) kao solidarnih dužnika, zbog neisplate dijela vozarine (14.223,73 USD) za prijevoz tereta drva (1600 m³). Kao alternativni tužbeni zahtjev, tužitelj je zatražio od suda da naloži tuženicima da mu predaju u vlasništvo i posjed navedeni teret drva koji se nalazi u skladištu u Luci Rijeka.

U svezi sa spornim prijevozom sačinjene su teretnice u kojima je kao krcatelj označen prvotuženik.

Po prispjeću tereta na brod, a po nalogu i za račun tužitelja, izvršena je kontrola prispjelog tereta. Premjerom tereta utvrđena je veća količina od one koja je deklarirana u tereticama.

Među strankama je sporno je li bilo viška tereta u odnosu na deklariranu količinu na teretnici, te ako je bilo viška tereta, tko je obvezan platiti trošak prevoznine za pronađeni višak. Također je sporno može li drugotuženik uopće biti stranka u postupku, te postoji li solidarnost krcatelja i naručitelja prijevoza za isplatu vozarine.

Prvotuženik je u odgovoru na tužbu istaknuo da solidarnost dužnika ne postoji, da ne postoji pravna osnova za alternativni zahtjev na predaju stvari, da je drugotuženik naručitelj prijevoza i dužnik plaćanja obveza iz ugovora o prijevozu, a da je prvotuženik samo krcatelj tereta koji je bio predmet

---

* U svezi s ovim sporom vođen je i postupak osiguranja određivanjem privremene mjere. Odluka u tom postupku prikazana je u: *Uporedno pomorsko pravo - Comparative Maritime Law*, v. 38., (1-4), 141-144, (1996).

ugovora o prijevozu. Zbog toga je prvotuženik postavio prigovor nedostatka pasivne legitimacije. Prvotuženik je naveo da je između drugotuženika i tužitelja sporan način obračuna vozarine, jer je iz narudžbe vidljivo da su ugovoreni uvjeti plaćanja 46 USD po m³ netto primljene količine. Postavljanjem drvenih letvica između redova drvene građe, što je bilo potrebno zbog ventilacije, došlo je do povećanja zapremine građe. Sporna razlika vozarine predstavlja razliku između brutto i netto količine građe koja je služila kao osnova za obračun vozarine.

Drugotuženik je u odgovoru na tužbu istaknuo da smatra da on ne može imati položaj tuženika u ovom sporu, obzirom na svoj pravni status unutar poduzeća "Luka Rijeka". Drugotuženik je naveo da je on samo ustrojbeni jedinicu u sastavu "Luka Rijeka" te da nema svojstvo pravne osobe. Opreza radi, drugotuženik je porekao sve navode o eventualnoj odgovornosti.

U daljnjem tijeku postupka tužitelj je istaknuo da ustraje kod navoda da postoji solidarnost dužnika jer je drugotuženik naručio prijevoz kao špediter u svoje ime a za račun prvotuženika, obračunavajući svoju otpremničku proviziju. Štoviše, tužitelj je naglasio da je drugotuženik izdao i pismenu garanciju da će dio dužnog iznosa biti uplaćen. Kao krunski dokaz da je i prvotuženik obveznik plaćanja vozarine, tužitelj je naveo činjenicu da je prvotuženik platio nesporni dio vozarine, čime je nedvojbeno priznao svoj dug. Tužitelj je naglasio da sporna razlika vozarine predstavlja razliku između deklariranog za ukrcaj i pronađenog nakon mjerenja količine drva, a ne razliku između netto i brutto količine tereta.

Prvotuženik je u tijeku postupka ustrajao na nedostatku pasivne legitimacije na njegovoj strani. Istaknuo je da, ako netko nastupa u ime i za račun drugoga, onda to mora naznačiti. Kako to drugotuženik u ovom slučaju nije naznačio, proizlazi da je drugotuženik kod zaključenja ovog ugovora nastupio u svoje ime i za svoj račun. To što je prvotuženik platio nesporni dio vozarine nije dokaz da je prvotuženik stranka ugovora. Prvotuženik se pozvao na članak 463. Pomorskog zakonika koji sadrži jasne definicije naručitelja i krcatelja. Također se prvotuženik pozvao i na članak 465. Pomorskog zakonika u kojem je izričito rečeno da se ugovorom o prijevozu stvari brodar obvezuje prevesti stvari brodom, a *naručitelj prijevoza* platiti vozarinu. Odnosi između naručitelja i eventualnih drugih osoba nisu relevantni za odnose iz ugovora o iskorištavanju brodova.

Drugotuženik je naglasio da je cijenu vozarine dogovorio s tužiteljem imajući u vidu točnu količinu tereta, te zbog toga smatra da je nebitna činjenica da je ta točna količina tereta zauzela veću količinu prostora prilikom smještaja u brod.

Nakon provedenog dokaznog postupka u kojem je sud izvršio uvid u dokumentaciju (teretnice, poslovne prepiske tužitelja i tuženika) i saslušao svjedoka - ovlaštenu stručnu osobu koja je izvršila mjerenje ukrcanog tereta i iznijela svoja saznanja o praksi ugovaranja količine tereta, sud je donio presudu kojom je odbio tužitelja s tužbenim zahtjevom u odnosu na prvo-

tuženika, dok je drugotuženiku naložio da tužitelju plati utuženi iznos.

U obrazloženju presude sud je naveo da je drugotuženik naručilatelj prijevoza koji je nastupao u svoje ime, pa je na osnovi članka 465. Pomorskog zakonika obvezan platiti vozarinu. Nije sporno da je drugotuženik profesionalni špediter čija je osnovna djelatnost obavljanje pomorskih agencijskih poslova. Da je u tom svojstvu nastupao i u ovom slučaju, vidljivo je iz poslovne prepiske (telefaksa) između drugotuženika i tužitelja. Na ugovor o pomorskoj agenciji primjenjuju se odredbe članka 487.-696. Pomorskog zakonika koji je *lex specialis* u odnosu na Zakon o obveznim odnosima. Odredba članka 693. Pomorskog zakonika određuje da ako pomorski agent izričito ne navede da nastupa u svojstvu agenta, smatra se u odnosu na osobu koja je u dobroj vjeri da radi u svoje ime. Kako drugotuženik nije izričito naveo da nastupa u svojstvu agenta niti to proizlazi iz dokumentacije, sud je utvrdio da je drugotuženik odgovoran tužitelju za obveze iz ugovora o prijevozu, uključujući plaćanje vozarine. U pogledu položaja prvotuženika kao krcatelja, sud se pozvao na odredbu članka 463. stavka 2. Pomorskog zakonika, u kojoj je navedeno da je krcatelj naručilatelj ili od njega određena osoba koja na temelju ugovora o prijevozu stvari predaje stvari brodaru radi prijevoza. Iz navedene odredbe vidljivo je da bi krcatelj mogao biti stranka (pa prema tome i obveznik) iz ugovora o prijevozu stvari samo kad bi on bio istovremeno i naručilatelj, što ovdje nije slučaj. Slijedom navedenog, prigovor promašene pasivne legitimacije prvotuženika sud je ocijenio opravdanim.

Sud nije prihvatio navode drugotuženika da, obzirom na svoj status u "Luci Rijeka", on ne može biti stranka u sporu. Uvidom u Statut "Luke Rijeka" sud je utvrdio da drugotuženik, kao dio poduzeća, ima pravo nastupati u pravnom prometu.

Rješavajući o spornom pitanju mogućeg postojanja viška količine ukrcajnog tereta u odnosu na deklariranu, uvidom u odgovarajuću dokumentaciju (tranzitni listovi i dispozicije ukrcaja), sud je utvrdio da iznosi koje je drugotuženik prijavio na obračun vozarine ne označavaju netto količinu nego zapreminu tereta, što znači da je drugotuženik sam prijavio brutto količinu tereta. To je u suprotnosti s tvrdnjom drugotuženika da je s tužiteljem dogovorio obračun vozarine prema netto količini tereta. Time je sam drugotuženik doveo u sumnju svoju postavku kakav način obračuna vozarine je dogovoren. Sud je napomenuo da drugotuženik nije nikada obavijestio tužitelja o točnoj netto količini tereta. Obzirom da je sam drugotuženik prijavio količinu tereta, on je morao znati što prijavljuje. Budući da iz svih ovih činjenica sud nije mogao utvrditi da je među strankama dogovorena vozarina prema netto količini tereta, a kako u pogledu težine, volumena i slično, za obračun vozarine u pomorskoj praksi vrijede opće usvojena pravila da se mjere za pojedine vrste tereta određuju sa stajališta interesa broдача, sud je ocijenio da u konkretnom slučaju vozarinu treba obračunati na način kako je to učinio tužitelj, dakle prema zapremini tereta. Slijedom navedenoga, a temeljem odredbe članka 219. Zakona o parničnom postupku, te članka 221.A u svezi s člankom 8. Zakona o parničnom postupku, sud je

ocijenio da drugotuženik nije dokazao činjenicu da je obračun vozarine dogovoren prema netto količini tereta, čemu u prilog govori i činjenica da je za dio sporne razlike u vozarini drugotuženik dao garanciju plaćanja. Na osnovi navedenih odredaba kao i odredaba članka 17. Zakona o obveznim odnosima te članaka 465. i 693. Pomorskog zakonika, sud je u cijelosti udovoljio tužbenom zahtjevu tužitelja u odnosu na drugotuženika.

O opravdanosti tužbenog zahtjeva kojim tužitelj zahtjeva da sud naloži tuženicima da predaju tužitelju u vlasništvo i posjed 1.600 m³ drva, sud će eventualno odlučiti po pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu na isplatu novčanog iznosa na ime razlike vozarine.

BILJEŠKA

Na ovu odluku Trgovačkog suda u Rijeci podnesena je žalba Visokom trgovačkom sudu u Zagrebu. Žalbu je podnijelo poduzeće "Luka Rijeka" (žalitelj). U žalbi je, između ostalih žalbenih razloga, ponovo istaknut prigovor promašene pasivne legitimacije. Žalitelj je naglasio da drugotuženik nije pravna osoba, nego samo organizacijski oblik unutar poduzeća "Luka Rijeka". Stoga je pasivno legitimirana u ovoj parnici mogla biti samo "Luka Rijeka" a nikako drugotuženik. Žalitelj je naglasio da je sud pogrešno rješio pitanje pravnog statusa drugotuženika. To pitanje, naglasio je žalitelj, nije riješeno Statutom "Luka Rijeka" nego Zakonom o poduzećima.

Visoki trgovački sud je donio rješenje kojim je žalbu odbacio iz dva razloga. Ponajprije, žalbeni sud je utvrdio da je žalba nepravovremena. Osim toga, taj je sud utvrdio i da je žalba nedopuštena. U obrazloženju, žalbeni sud naglašava da žalitelj nije sudjelovao kao stranka u ovom postupku. Tužitelj je kao drugotuženika označio tvorevinu koja ne može biti stranka u postupku jer ne ispunjava uvjete za stjecanje svojstva stranke u postupku iz članka 77. Zakona o parničnom postupku. Prema odredbi navedenog članka, stranka u postupku može biti svaka fizička i pravna osoba. Posebnim propisima uređuje se tko može biti stranka u postupku osim fizičkih i pravnih osoba. Parnični sud iznimno može s pravnim učinkom u određenoj parnici priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranačku sposobnost prema odredbama toga članka, ako utvrdi da s obzirom na predmet spora, u suštini udovoljavaju bitnim uvjetima za stjecanje stranačke sposobnosti. Takvo priznanje vrši se posebnim rješenjem protiv kojeg nije dopuštena žalba. Drugotuženik nije ni pravna ni fizička osoba niti takva tvorevina koja ima svojstvo stranke u postupku. Radi se o obliku udruživanja u poduzeću u društvenom vlasništvu prema odredbama Zakona o poduzećima. Naime, člankom 13. stavak 3. Zakona o poduzećima propisivano je da se statutom poduzeća može utvrditi da dio poduzeća ima određena prava i obveze u pravnom prometu, te poseban obračun rezultata poslovanja. Međutim, stavkom 4. istoga članka propisano je da dijelovi poduzeća iz stavka 3. nemaju svojstvo pravne osobe. (Napominje se da je čl 13. brisan

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o poduzećima). Visoki trgovački sud je zaključio da iz iznijetog slijedi da je pobijana presuda donijeta protiv tvorevine koja nije pravna osoba niti je mogla biti stranka u postupku, a takva presuda ne može se izvršiti protiv "Luke Rijeka" jer ne glasi na tu pravnu osobu. Zbog toga "Luka Rijeka" nema pravnog interesa pobijati prvostupanjsku presudu, pa je žalba, osim što je nepravovremena, također i nedopuštena.

Jasenko Marin, znanstveni novak
Jadranski zavod HAZU

Summary

***OBLIGATION TO PAY THE FREIGHT UNDER THE CONTRACT OF THE
CARRIAGE OF GOODS***

By a contract of the carriage of goods the charterer is obligated to pay the freight.

The shipper is obligated to pay the freight only if he is, at the same time, the charterer.